

Herdenking 80 jaar bevrijding Thorn, 19 september 2024

Excellenties (goed dat u er bent, dank daarvoor),
Beste mensen,

Een week geleden,
vierden we in Mesch
de start van de bevrijding van Nederland.

Het was daar,
in dat kleine grensdorp,
dat ze als **eerste** mochten meemaken
dat de Amerikanen
de bezetter verdreef.

Al snel mogen Maastricht
en de rest van het Heuvelland
ook weer aan de vrijheid mogen proeven,
maar dan stopt het...

Het zuiden,
zo sprak ik in mijn toespraak daar,
was niet zoals veel Nederlanders op school leerden,
in één keer bevrijd.

Ik vertelde

- dat het in Limburg zes maanden duurde voordat overal de vlag uit kon;
- dat voor vele Limburgers de bevrijding zoveel zwaarder was dan de bezetting; en
- dat juist de vele verschillende lokale verhalen samen een meer volledige geschiedenis over onze bevrijding vertellen.

En hoezeer iedere streek, stad of dorp,
een eigen verhaal heeft,
zien we ook hier vandaag in Thorn.

Dit witte stadje Thorn,
op 25 september 1944 bevrijd,
niet door de Amerikanen,
maar heel bijzonder
door de Belgen,
van de Brigade Piron

én

waar met de bevrijding
de oorlog eigenlijk pas écht begon.

Het is en blijft een bijzonder verhaal,
hoe deze brigade,
lichtbwapend en onderbemand,
vanuit dit door hen bevrijdde dorp,
zeven weken lang
zoveel kilometers frontlijn
heeft moet verdedigen.

Ik zag net bij dat andere monument
hoeveel Belgische levens dit heeft gekost,
zéven-en-twintig,
zéven-en-twintig overwegend jonge levens.

En dan denk ik ook
aan een andere herdenking,
twee weken geleden
bij een ander monument,
bij Maastricht,
voor 11 andere jonge Belgen,
allen verzetsstrijders.

11 jonge verzetsstrijders,
afkomstig
uit **Maaseik, Neeroeteren, Gruitrode of Kessenich,**

allemaal plaatsen
die net voor Thorn
óók door Brigade Piron zijn bevrijd.

Alleen dus nét te laat
voor deze jonge mannen,
die zich begin september
daar in de Belgisch Limburgse bossen
hadden verschuild,
wachtend op een belofde
dropping van wapens.

Een dropping die níet kwam,
en maakte dat ze geen partij waren,
voor de bezetter die hen – na verraad –
op 10 september
compleet overrompelde.

Ze werden afgevoerd
naar Heer,
toen nog een dorpje naast Maastricht,
waar ze in de nacht van 11 op 12 september
de bevrijding hoorde naderen.

Hoorde naderen,
maar niet mochten meemaken.

Op dezelfde dag dat
de Amerikanen
nog geen tien kilometer verderop
begonnen aan de bevrijding van Nederland,
kregen zij stuk voor stuk de kogel,
op de plek waar nu dat monument staat.

Zij hadden de pech
nét geen bevrijding
mee te mogen maken.

Alhoewel juist
hier in Thorn
het verhaal leert,
dat bevrijding
nog niet synoniem
hoeft te staan
aan veiligheid, vrede en behoud van leven.

Het monument
waarbij we nu staan
leert mij immers
dat alle burgerslachtoffers
juist ná de bevrijding zijn gevallen,

- tijdens het schuilen;
- tijdens het werken op het veld;
- of tijdens het spelen...

Ofwel hoe blij of gerust kan je zijn,
als je weet
dat de verdreven bezetter
je nog steeds kan raken
vanaf de overzijde van dat kanaal...

En als je beseft,
dat hoe bevrijd je ook bent,
je wel opeens op een frontlinie leeft;
die bezetter ook kan terugkeren;
en je uiteindelijk toch moet vluchten...

Hoe dat voelt,
Hoe dat aan je vreet,
Hoe angstig dat maakt,
dat kunnen wij van ná de oorlog
níet weten.

Wij die enkel

een leven kennen in vreedetijd
en een vrijheid
die we misschien te vaak
alleen voor onszelf reserveren,
moeten het van de verhalen van toen hebben.

Verhalen van toen

die ons moeten leren,
ons moeten helpen herinneren,
dat onze vrijheid
niet vanzelfsprekend is...

maar toen zó ontzettend
zwaarbevochten is, en
zoveel levens heeft gekost,
dat het – óók na 80 jaar –
op onze schouders **moet** rusten,
dat we die vrijheid waard blijven.

Terwijl helaas
ook **verhalen van nu** ons leren,
wat er met je leven
kan gebeuren,
als een buitenlandse machthebber
besluit dat jij niet langer in vrijheid mag leven...

Zoals het verhaal van Yeva,
uit Charkiv in Oekraïne.

Op 14 februari 2022
werd ze 12 jaar.
Een verjaardag die ze viert,
zoals je dat ook hier viert.

Met een telefoon die volstroomt met lieve felicitaties,
Met lekkere hapjes en een taart met kaarsjes,
Met gezellig bowlen met vrienden...

Ze geniet,
ze maakt plezier;
ze weet écht niet wat oorlog is...

Totdat tien dagen later,
op 24 februari 2022,
nu ruim 2 jaar geleden,
de Russen haar land binnenvallen;
en haar stad onder vuur nemen..

De *appjes* die ze vanaf dan
met haar vrienden deelt,
zijn dan niet langer
meer 'grappig, leuk of onzinnig',
maar gaan alleen nog

- over schuilen in schuilkelders;
- over bang of nog banger zijn;
- over hoe je huis – Yeva's huis – aan stukken is geschoten...

En dan kunnen zij en haar vrienden
niet anders dan vluchten.
Vluchten over heel Europa,
met heimwee naar hun mooie stad en elkaar,
niet wetende of ze
elkaar snel of ooit weer kunnen zien.

Kan jij, kunnen wij ons dat voorstellen?

Nee, niet echt.

Maar die ellende speelt zich daar nog steeds af;
Net zoals de ellende zich óók hier heeft afgespeeld;

Want net als Yeva nu,

wisten de mensen van toen hier in Thorn
wel degelijk wat oorlog is;
plus hoe 'eng, onvrij en oneerlijk'
een leven zonder democratie kan zijn.

Voor het winnen van die oorlog
waagden of gaven de mannen van Piron hun leven;
en betaalden de burgers die we hier herdenken,
een bijzonder hoge prijs.

Laten we die offers in vredesnaam waard blijven,
om te beginnen door

- aardig tegen elkaar te blijven;
- niet te haten;
- en niemand buiten te sluiten.

Zo moeilijk hoeft dat toch niet te zijn...